

21677 - بىئاراملىقنى داۋالاشنىڭ ئەڭ ياخشى چارىسى قايسى؟

سوئال

بىر كىشى نەپسى تەرەپتىن بەك بىئارام بولۇپ، ئىچكى بېسىم ۋە بىئاراملىقتىن قۇتۇلۇش ئۈچۈن دۇئا قىلىشقا باشلىدى، ئۇ كىشىنىڭ مۇسۇلمان پىسخىكا دوختۇرىدىن ياردەم سورىشى توغرا بولامدۇ؟ ئەگەر توغرا بولسا، ئۇ دوختۇرنىڭ ئەقىدىسىنىڭ توغرا ياكى توغرا ئەمەس ئىكەنلىكىنى تەكىتلەش كېرەك بولامدۇ؟ ئۇ كىشىنىڭ نېرۋىسىنى تىنچلاندۇرىدىغان دورىلارنى ئىستىمال قىلىشى توغرا بولامدۇ؟ بۇ ھەقتە چۈشەنچە بېرىشىڭلارنى ئۈمىد قىلىمەن.

تەپسىلىي جاۋاب

بارلىق گۈزەل ماختاشلار ئالەملەرنىڭ پەرۋەردىگارى بولغان ئاللاھقا خاستۇر. پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا، ئۇنىڭ ئائىلە تاۋابىئاتلىرى ۋە ساھابىلىرىغا ئاللاھ تائالانىڭ رەھمەت سالاملىرى بولسۇن.

ئىنسان ئۆزىگە يەتكەن كېسەللىكنىڭ چارىسىنى قىلسا گۇناھ بولمايدۇ، بۇ چەكلەنمەيدۇ، لېكىن قىلىنغان داۋانىڭ ئۇ كىشىنىڭ ھالىتىنىڭ دەسلەپكىدىنمۇ زىيادە ۋە خەتەرلىك بولۇشىغا سەۋەب بولماسلىقى شەرت قىلىنىدۇ.

كېسەللەرگە قىلىدىغان نەسىھىتىمىز، ئۇلار مەيلى ئىچى سىقىلىپ، بىئارام بولىدىغان روھى كېسەللىك ياكى تۈرلۈك شەكىلدىكى جىسمانىي كېسەللىكلەر بولسۇن، ئۇلار دەسلەپتە شەرىئەتتە كېسەللەرنىڭ ئىلاجىنى قېلىشقا تەۋسىيە قىلىنغان ئايەت-ھەدىسلەردە بايان قىلىنغان رۇقىيە ئايەتلىرى بىلەن داۋالنىشى كېرەك.

ئاندىن ئاللاھ تائالا ياراتقان ھەسەل ۋە ئۆسۈملۈكلەرگە ئوخشاش تەبىئىي ماددىلار بىلەن داۋالنىشىغا نەسىھەت قىلىمىز، چۈنكى ئاللاھ تائالا بۇ نەرسىلەردە نۇرغۇن كېسەللەرگە شىپا بولىدىغان خۇسۇسىيەتلەرنى قىلدى، ئۇنى ئىستىمال قىلغاندا ھېچ قانداق ئەكسى تەسىر كۆرۈلمەيدۇ.

بىئاراملىق كېسىلىگە گىرىپتار بولغانلارنىڭ خىمىيىلىك ماددىلاردىن ياسالغان دورىلارنى ئىستىمال قىلمىغانلىقىنى كۆرگەن ۋاقىتىمىزدا، بۇ كېسەلگە دۇچ كەلگەن كىشىنىڭ خىمىيىلىك دورىدىنمۇ بەكرەك روھى ئىلاج قىلىشقا ئېھتىياجلىق ئىكەنلىكىنى بىلىمىز.

ئۇ كىشى ئۆزىنىڭ ئىمانىنى زىيادە قىلىش، پەرۋەردىگارىغا بولغان ئىشەنچىنى كۈچەيتىش، دۇئا ۋە نامازنى كۆپ قىلىشقا ئېھتىياجلىق بولىدۇ، شۇنداق قىلغاندا ئۇ كىشىدىكى بىئاراملىق يوق بولىدۇ، ئاللاھ تائالاغا تائەت-ئىبادەت قىلىش بىلەن ئۇ كىشىنىڭ قەلبى ۋە كۆڭلى ئېچىلىدۇ، بۇنىڭ ئەڭ چوڭ تەسىرى نەپسىدىكى نۇرغۇن كېسەللەرنى يوق قىلىدۇ، شۇنىڭ ئۈچۈن روھى كېسەل بولغان كىشىلەرنىڭ كاپىر ئەمەس بەلكى ئېتىقادى ساغلام بولمىغان دوختۇرلارنىڭ قېشىغىمۇ بارمايدىغانلىقىنى كۆرىمىز. دوختۇر ئاللاھنى ۋە ئاللاھنىڭ دىنىنى بىلىدىغان بولسا، كېسەلگىمۇ بەك كۆيۈنىدىغان بولىدۇ. بۇ توغرىدا ئاللاھ تائالا مۇنداق دەيدۇ: **مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِّنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْتَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّاهُ حَيَاةً طَيِّبَةً ۗ وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُم بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ** تەرجىمىسى: **ئەر- ئايال مۇمىنلەردىن كىمكى ياخشى ئەمەل قىلىدىكەن، بىز ئۇنى ئەلۋەتتە (دۇنيادا قانائەتچانلىق، ھالال رىزىق ۋە ياخشى ئەمەللەرگە مۇۋەپپەق قىلىپ) ئوبدان ياشىتىمىز، ئۇلارغا، ئەلۋەتتە، قىلغان ئەمەلىدىنمۇ ياخشىراق ساۋاب بېرىمىز. [سۈرە نەھل 97-ئايەت].**

سۇھەيب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ بايان قىلغان ھەدىستە، پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: **مۇمىننىڭ ئىشى ھەيران قالارلىق، ئۇنىڭ ھەممە ئىشلىرى خەيرلىكتۇر، ئەگەر ئۇنىڭغا ياخشىلىق كەلسە ئاللاھ تائالاغا شۈكۈر قىلىدۇ، بۇ ئۇنىڭ ئۈچۈن خەيرلىكتۇر. ئەگەر مۇسبەتكە ئۇچرىسا سەبىر قىلىدۇ، بۇ ئۇنىڭ ئۈچۈن يەنە خەيرلىكتۇر. بۇنداق بولۇش پەقەت مۇمىن كىشىگىلا نەسىب بولىدۇ. [مۇسلىم رىۋايىتى 2999-ھەدىس].**

مۇسۇلماننىڭ ئەڭ چوڭ غېمى دۇنيا بولۇشى توغرا بولمايدۇ، ئۆزىنىڭ رىزقىغا بىئارام بولماسلىقى كېرەك، بۇ ئارامسىزلىق يۈرىكى ۋە ئەقلىگە يەتمەسلىكى كېرەك، ئۇنداق بولمىغاندا ئۇنىڭ كېسلى ۋە ئارامسىزلىقى زىيادە بولىدۇ.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ مۇنداق دېگەنلىكى رىۋايەت قىلىنىدۇ، پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: **كىمىنىڭ غىمى ئاخىرەت بولىدىكەن، ئاللاھ تائالا ئۇ كىشىنىڭ قەلبىدە بىھاجەتلىكنى قىلىدۇ، ئۇنىڭ چېچىلغان ئىشلىرىنى جۇغلايدۇ، ئۇ كىشى خالىمىسىمۇ دۇنيا ئۇنىڭغا يۈزلىنىدۇ، بىر كىشىنىڭ غىمى دۇنيا بولىدىكەن، ئاللاھ تائالا پىقىرلىقنى ئۇنىڭ كۆز ئالدىدا قىلىدۇ، جۇغلانغان ئىشلىرىنى چېچىۋېتىدۇ، دۇنيادىن پەقەت تەقدىر قىلىنغان نەرسىگىلا ئېرىشەلەيدۇ. [تىرمىزى رىۋايىتى 2389-ھەدىس].** بۇ ھەدىسنى شەيخ ئەلبانى رەھىمەھۇللاھ سەھىھ دەپ "سەھىھ ھەدىسلەر توپلىمىدا" ناملىق ئەسەرنىڭ 6510 - نومۇرلۇق ھەدىستە كەلتۈرگەن].

ئىبنى قەييىم رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: "ئىنساننىڭ تاڭ ئاتقۇزغان ۋە كەچ قىلغان ۋاقىتتىكى ئەندىشىسى پەقەت بىر ئاللاھ بولىدىكەن، ئاللاھ تائالا ئۇنىڭ پۈتۈن ھاجەتلىرىنى ئۆز ئۈستىگە ئالىدۇ، غەم-قايغۇلىرىنى كۆتۈرىدۇ، قەلبىنى ئۆزىنىڭ سۆيگۈسىگە ھازىرلايدۇ، تىلىنى زىكرغا ۋە ئەزالىرىنى ئۆزىنىڭ تائەت-ئىبادىتىگە لايىق قىلىدۇ، ئەگەر تاڭ ئاتقۇزغان ۋە كەچ

قىلغان ۋاقىتتىكى ئەندىشىسى مال-دۇنيا بولىدىكەن، ئاللاھ تائالا ئۇنىڭ بارلىق غەم-قايغۇ، قېيىنچىلىقلىرىنى ئۇنىڭ ئۆزىگە مەسئۇل قىلىدۇ، ئۆز نەپسىگە تاپشۇرىدۇ، قەلبىنى ئۆز سۆيگۈسىدىن مەخلۇقنىڭ سۆيگۈسىگە مەشغۇل قىلىدۇ، تىلىنى ئۆزىنىڭ زىكرىدىن ئۇلارنى زىكر قىلىشقا، ئەزالىرىنى ئۆزىگە تائەت-ئىبادەت قىلىشتىن ئۇلارغا خىزمەت قىلىشقا مەشغۇل قىلىدۇ، ئۇ كىشى خۇددى باشقىلارنىڭ خىزمىتىدە بولغان ۋەھشى ھايۋاندىكى ھېرىپ-چارچايدۇ، ئاللاھ تائالاغا بەندىچىلىك قىلىش، تائەت-ئىبادەت قىلىش ۋە ياخشى كۆرۈشتىن يۈز ئۆرىگەن كىشىنى ئاللاھ تائالا مەخلۇققا قۇلچىلىق قىلىش، مەخلۇقنى ياخشى كۆرۈش ۋە مەخلۇققا خىزمەت قىلىش بىلەن ھالاك قىلىدۇ. بۇ توغرىدا ئاللاھ تائالا مۇنداق دەيدۇ: **وَمَنْ يَعْمُرْ عَنِ الرَّحْمَنِ نَقِيضٌ لَهُ شَيْطَانًا فَهُوَ لَهُ قَرِينٌ** تەرجىمىسى: **كىمكى مېھرىبان ئاللاھنى ياد ئېتىشتىن (يەنى قۇرئاندىن) يۈز ئۆرۈيدىكەن، بىز ئۇنىڭغا شەيتاننى ھۆكۈمران قىلىمىز (شەيتان ئۇنى ۋەسۋەسە قىلىدۇ)، شەيتان ئۇنىڭغا ھەمىشە ھەمراھ بولىدۇ.** [سۈرە زۇخراپ 36-ئايەت]. "ئەلفەۋئىد" ناملىق ئەسەر 159 - بەت.

شەيخ ئىبنى ئۇسەيمىن رەھىمەھۇللاھدىن: "مۆمىن روھى كېسەل بولامدۇ؟ بۇنى داۋالاشنىڭ يولى شەرىئەتتە قانداق بولىدۇ؟ مەلۇم بولۇشىچە تىبابەتتە بۇ كېسەللەرنى يېڭى زامان دورىلىرى بىلەن داۋالايدىكەن؟ دەپ سوئال قىلىنغاندا، شەيخ جاۋاب بېرىپ مۇنداق دەيدۇ: ھەقىقەتەن ئىنسان روھى كېسەللەرگە گىرىپتار بولىدۇ، كەلگۈسى ئۈچۈن غەم قىلىش، ئۆتكەن ۋاقىتقا قايغۇرۇش، روھى كېسەلنىڭ بەدەنگە بولغان تەسىرى ھېسسى كېسەلنىڭ تەسىرىدىن كۆپ بولىدۇ، بۇ كېسەللىكنىڭ دورىسى شەرىئى ئىشلار بىلەن يەنى رۇقىيە ئوقۇش بىلەن بولىدۇ، بۇ ھېسسى دورىلار بىلەن داۋالانغاندىن مەنپەئەتلىك بولىدۇ".

روھى كېسەللىكنى داۋالايدىغان رۇقىيە شەرىئەلەردىن: ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇئەنھۇدىن بايان قىلىنغان سەھى ھەدىستە، ھەرقانداق بىر مۇسۇلمانغا غەم-قايغۇ، بىئاراملىق يەتكەندە، ئۇ كىشى: ئى ئاللاھ! مەن سېنىڭ بەندەك، بەندەڭنىڭ ۋە دېدىڭنىڭ بالىسى، كۈكۈلام سېنىڭ قولۇڭدا، ماڭا ھۆكۈمىڭ يۈرگۈزۈلگۈچى، ئادالەتنىڭ ئىجرا قىلىنغۇچى، سەن ئۆزۈڭنى ئاتىغان ياكى خەلقىڭدىن بىر كىشىگە بىلدۈرگەن ياكى كىتابىڭدا نازىل قىلغان ياكى ھوزۇرۇڭدىكى غەيبى ئىلمىدە تاللىغان ئىسىملىرىڭ بىلەن سورايمەن، قۇرئان كەرىمنى قەلبىمنىڭ باھارى، كۆڭلۈمنىڭ نۇرى، ئارامسىزلىقىمنى يوق قىلغۇچى ۋە غەم-قايغۇلىرىمنى كەتكۈزۈۋەتكۈچى قىلغىن دەپ دۇئا قىلسا ئاللاھ تائالا ئۇ كىشىنىڭ قىيىنچىلىقىنى ئاسانلاشتۇرۇپ بېرىدۇ. مانا بۇ شەرىئى داۋالاشتىن ئىبارەتتۇر.

شۇنىڭدەك ئىنسان: سەندىن باشقا ئىلاھى مەبۇد يوق، سەن پاكئۇرسەن، مەن ئۆزۈمگە زۇلۇم قىلغۇچىلاردىن دىسىمۇ بولىدۇ.

بۇنىڭدىن ئارتۇقراق مەلۇمات ھاسىل قىلىشنى مەقسەت قىلغان كىشى ئۆلىمالارنىڭ زىكر توغرىسىدىكى كىتابلىرىغا

مۇراجىئەت قىلىشۇن. ئۇ كىتابلاردىن: ئىبنى قەييىمنىڭ "ۋابىلىس سەيبىب" ناملىق ئەسىرى، شەيخۇل ئىسلام ئىبنى تەيمىيە رەھىمەھۇللاھنىڭ "كەلىمىتتەيبىب"، ئىمام نەۋەۋىينىڭ "ئەلئەزكار" ۋە ئىبنى قەييىمنىڭ "زادىل مىئاد" ناملىق ئەسەرلىرى تەۋسىيە قىلىنىدۇ.

لېكىن ئىنساننىڭ ئىمانى زەئىپلەشكەندە، نەپسىنىڭ شەرىئى دورىلارنى قوبۇل قىلىشىمۇ ئاجىزلىشىدۇ، ھازىر ئىنسانلار شەرىئى دورىدىن كۆرە ھېسسى دورىلارغا بەكرەك تايىنىدۇ، ئەمما ئىمانى كۈچلۈك بولغاندا، شەرىئى دورىلار تولۇق تەسىر كۆرسىتىدۇ، بەلكى ئۇنىڭ تەسىرى ھېسسى دورىلاردىن تىز بولىدۇ. پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام ئەۋەتكەن قۇشۇندىكى بىر كىشىنىڭ ۋەقەلىكى ھەممەيلەنگە مەلۇملۇق، ئۇلار ئەرەپلەرنىڭ بىر مەھەللىسىگە چۈشىدۇ، مەھەللىدىكىلەر چۈشكەن ساھابىلارنى مېھمان قىلمايدۇ، ئاللاھنىڭ خالىشى بىلەن ئۇ مەھەللىنىڭ بېگىنى يىلان چىقىۋالىدۇ، مەھەللىدىكىلەرنىڭ بەزىسى بەزىسىگە: مەھەللىمىزگە چۈشكەن كىشىلەرنىڭ يېنىغا بېرىپ بېقىڭلار بەلكى ئۇلارنىڭ ئارىسىدا رۇقىيە ئوقۇپ قويدىغانلار تېپىلىپ قالار دەيدۇ، ساھابىلار ئۇلارغا: ئەگەر سىلەر بىزگە مانچە دانە قوي بەرسەڭلار سىلەرنىڭ بېگىڭلارغا رۇقىيە ئوقۇپ قويىمىز دەيدۇ، ئۇلار: بولىدۇ، دەيدۇ، ساھابىلاردىن بىرى بېرىپ يىلان چىقىۋالغان كىشىگە پەقەت پاتىبە سۈرىسى بىلەنلا رۇقىيە ئوقۇپ قويدۇ، شۇنىڭ بىلەن بۇ يىلان چىقىۋالغان كىشى ساقىيىپ تۇرۇپ كېتىدۇ.

پاتىبە سۈرىسى ئۇ كىشىگە مۇشۇنداق تەسىر قىلىدۇ، چۈنكى ئۇ ئىمانغا تولغان قەلبىدىن سادىر بولغان ئىدى، ئۇلار قايتىپ كەلگەندىن كېيىن پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام: **پاتىبە سۈرىسىنىڭ رۇقىيە ئىكەنلىكىنى قانداق بىلىدۇ؟ دەيدۇ.** لېكىن بىزنىڭ بۇ دەۋرىمىزدە دىن، ئىمان ئاجىزلاشتى، كىشىلەر ھېسسى نەرسىلەرگە بەك تايىنىدىغان بولغاچقا مۇشۇنداق ئىشلارغا دۇچار بولدى.

لېكىن ئاشۇ كىشىلەرنىڭ قارشىسىدا سېھرىگەرلەر، كىشىلەرنىڭ ئەقلى، ئىقتىدارى ۋە سۆزلىرى بىلەن ئوينىشىدىغان كىشىلەر بولۇپ، ئۇلار ئۆزلىرىنى ياخشى كىشىلەر دەپ ئويلايدۇ، لېكىن ئۇلار كىشىلەرنىڭ ماللىرىنى باتىل يول ئارقىلىق يەيدۇ، ئىنسانلار ئىككى زىت نەرسىنىڭ ئارىسىدىدۇر: بەزىلەر چېكىدىن ئېشىپ رۇقىيە ئوقۇغاننىڭ ھېچ قانداق تەسىرى بولمايدۇ دەپ قارايدۇ، ئۇلارنىڭ بەزىلىرى چېكىدىن ئېشىپ يالغان قىرائەت ۋە ساختىپەزلىك قىلىش بىلەن كىشىلەرنىڭ ئەقىللىرى بىلەن ئوينىشىدۇ، ئۇلارنىڭ بەزىلىرى ئوتتۇراھال يول تۇتىدۇ. ["ئىسلام پەتىۋالىرى" 4-توم 465-466-بەت]. ئاللاھ تائالادىن، بىزنى ۋە سىزنى غەم-قايغۇنىڭ يامانلىقىدىن ساقلاشنى، قەلبىمىزنى ئىمان، ھىدايەت ۋە خاتىرجەملىككە ئېچىۋېتىشىنى سورايمىز.

ئاللاھ تائالا ھەممىدىن ياخشى بىلگۈچىدۇر.